

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาสิ่งคุกคามสุขภาพและภาวะสุขภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษาแบบช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานของผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มโคนม และศึกษาภาวะสุขภาพของผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มโคนมเกี่ยวกับอาการการเจ็บป่วย ไม่สบาย การบาดเจ็บ การได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน จากสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต ผู้ปฏิบัติงาน 211 คน และการสำรวจการจัดการสิ่งแวดล้อมฟาร์มโคนม จำนวน 106 ฟาร์ม ซึ่งผลการศึกษา สรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1.1 ข้อมูลจากการสำรวจการจัดการสิ่งแวดล้อมฟาร์มโคนม

ฟาร์มโคนมตำบลบ้านค้อ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่นอกชุมชน คือตั้งอยู่ตามทีนา ของเจ้าของผู้ประกอบการ พบขนาดฟาร์มส่วนมากเป็นฟาร์มขนาดใหญ่จำนวนโคนมตั้งแต่ 21 ตัวขึ้นไป ร้อยละ 52.8 การขึ้นทะเบียนฟาร์มและการขอรับรองมาตรฐานฟาร์มที่มีการต่ออายุทุกปี ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ร้อยละ 64.3 และโคนมได้รับการตรวจสอบสุขภาพประจำปีส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ ร้อยละ 12.5

เมื่อพิจารณาการจัดการฟาร์มด้านองค์ประกอบฟาร์มส่วนใหญ่ตั้งอยู่ห่างจากชุมชน ร้อยละ 88.7 ลักษณะที่พื้กอาศัยของผู้ปฏิบัติงานส่วนใหญ่ต้องแยกออกจากโรงเรือนต่างหาก ร้อยละ 74.5

ลักษณะภายในฟาร์ม มีการระบายอากาศบริเวณภายในฟาร์มดีร้อยละ 88.7 ส่วนใหญ่พบในฟาร์มขนาดใหญ่ ร้อยละ 92.9 ส่วนของห้องเตรียมอาหารมีลักษณะอับที่บการระบายอากาศไม่ดี เพราะอยู่ติดส่วนเดียวกับโรงเรือนจึงทำให้ห้องเตรียมอาหารมีลักษณะอับต่อการระบายอากาศร้อยละ 50.9 ส่วนใหญ่เป็นฟาร์มขนาดเล็ก ร้อยละ 68.4 การใช้น้ำส่วนใหญ่ใช้อุปโภคบริโภคภายในฟาร์ม จะใช้น้ำประปา บาดาลที่ไม่ผ่านการกรองและ การปรับปรุงคุณภาพน้ำ ภาชนะในการบรรจุน้ำสำหรับผู้ปฏิบัติงานไม่มีฝาปิดมิดชิดซึ่งจะทำให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงได้ ร้อยละ 71.7

ลักษณะโรงเรือน จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือมีคอกพักโคที่เป็นสภาพพื้นดิน ทั้งหมด และคอกรีดจะเป็นพื้นปูนซีเมนต์ทั้งหมด สภาพพื้นคอกส่วนใหญ่ร้อยละ 88.7 ไม่มีน้ำขัง มี

แสงแดดส่องถึง ยกเว้นฤดูฝนที่มีน้ำขังเป็นบางเวลา จึงพบว่ามีปัญหาเรื่องกลิ่นเหม็นรำคาญจากมูลสัตว์พบมากในเฉพาะฤดูฝน

การสำรวจสิ่งแวดล้อมในฟาร์มระบบระบายน้ำ พบว่าฟาร์มทั้งหมดไม่มีระบบบำบัดน้ำทิ้งก่อนออกจากฟาร์ม โดยส่วนใหญ่ปล่อยทิ้งลงตามพื้นดินพื้นหญ้าร้อยละ 88.7 ส่งผลให้บริเวณรอบตัวโรงเรือนเป็นโคลนตมส่งกลิ่นเหม็นรำคาญ การจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ส่วนใหญ่แยกเก็บเป็นระเบียบ ร้อยละ 71.7 การจัดการขยะมูลฝอยกำจัดโดยการเผาและฝังกลบอาทิตย์ละครั้ง การกำจัดมูลสัตว์ส่วนใหญ่จะกรอกใส่ถังขายและบางส่วนนำไปเป็นปุ๋ยใส่ที่นา

1.2 ข้อมูลทั่วไป ปัจจัยและสิ่งคุกคาม และภาวะสุขภาพเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มโคนม

พบว่าผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 54.5 มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี อายุเฉลี่ย 39.8 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.7) อายุต่ำสุด 17 ปี สูงสุด 72 ปี ผู้ปฏิบัติงานในฟาร์มส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสเป็นคู่ ร้อยละ 86.3 การศึกษาส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 64.9

ประสบการณ์การทำงานอยู่ระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 37.0 โดยมีระยะเวลาในการทำงานแต่ละวัน ส่วนใหญ่ทำงานน้อยกว่า 8 ชั่วโมง โดยจะทำงานทุกวันและตลอดทั้งปี ลักษณะการทำงานส่วนใหญ่ผู้ปฏิบัติงานหนึ่งคนจะทำงานหลายหน้าที่ซึ่งจะทำให้สัมผัสสิ่งคุกคามจากการทำงานแทบทุกด้าน สิ่งคุกคามหลักที่พบ คือ ฝุ่นละอองจากอาหารสัตว์ ฝุ่นฟางข้าว สารเคมีคลอรีน กรดโซดาไฟ และท่าทางการทำงานและการออกแรงของหนักที่ไม่เหมาะสม

ลักษณะการทำงาน พบว่าหนึ่งคนสามารถปฏิบัติงานได้หลายหน้าที่โดยหมุนเวียนกันไป ตามหน้าที่ของแต่ละคน พบดังนี้ การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ร้อยละ 93.4 การเตรียมอาหารสำหรับโคนม ร้อยละ 96.2 การให้อาหารโค ร้อยละ 93.8 การเตรียมโคเข้าคอกรีดและทำความสะอาดโค ร้อยละ 97.6 การทำความสะอาดเต้านมและรีดนม ร้อยละ 96.7 การปล่อยโครีดเสร็จและให้อาหารหลังรีด ร้อยละ 86.7 การขนย้ายถังนม และทำความสะอาดคอกรีด ร้อยละ 86.3 ซึ่งในแต่ละลักษณะงานผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสสัมผัสสิ่งคุกคามหลายด้าน เช่นด้านกายภาพ เคมี การยศาสตร์ จิตสังคม และการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน พบดังนี้ สิ่งคุกคามสุขภาพจากสิ่งแวดล้อมในการทำงานที่ผู้ปฏิบัติงานต้องสัมผัสกับฝุ่นละอองพบทั้งหมดโดยพบในการเตรียมอาหารและให้อาหารสัตว์ สารเคมีกรดโซดาไฟ ร้อยละ 77.2 และคลอรีน ร้อยละ 76.1 พบในกระบวนการเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และการรีดนม ลักษณะท่าทางการทำงานและการออกแรงที่ไม่เหมาะสมพบเกือบทั้งหมดทุกลักษณะงาน

ภาวะสุขภาพในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา พบว่าผู้ปฏิบัติงานที่สัมผัสกับฝุ่นละอองอาหารสัตว์แล้วมีอาการเจ็บป่วยหรือไม่สบาย ร้อยละ 66.3 เช่น ระบายท้องจุก ตา ไอ จาม เกิดผื่นคันแพ้

หายใจไม่สะดวก สัมผัสสารเคมีแล้วมีอาการเจ็บป่วยหรือไม่สบาย ร้อยละ 31.7 เช่นมือหรือบริเวณผิวหนังที่สัมผัสลอกแห้ง ร้อยละ 88.1 จากท่าทางการทำงานและการออกแรงยกของหนักที่ไม่เหมาะสม มีอาการเกี่ยวกับระบบโครงร่างและกล้ามเนื้อ ร้อยละ 84.5 เช่น ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อแขนจากการออกแรงยกและหัวของหนัก ปวดบริเวณหลังและเอวจากการก้มยกของหนัก ปวดขาและเข่า จากท่าทางการผูกมัดผู้คนนั่งบ่อยๆ ปวดข้อมือ จากการยกและหัวของหนัก

การประสบอุบัติเหตุจากการทำงานในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา มีผู้ปฏิบัติงานเคยได้รับอุบัติเหตุ ร้อยละ 28.9 ลักษณะการเกิดอุบัติเหตุพบว่าเกิดจากคอนมทำร้ายมากที่สุด ร้อยละ 40.9 และอื่น ๆ ร้อยละ 59.1 เช่น การสะดุดสิ่งของ การลื่นล้ม อุบัติเหตุทางรถยนต์ขนส่งนม ถังนมทับเท้า ของมีคมบาด ไฟฟ้าดูด สารเคมีกระเด็นใส่หน้า โดย ลักษณะการบาดเจ็บมีเพียงเล็กน้อย จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานเลือกที่จะไม่ปฏิบัติเพื่อการรักษาแต่อย่างใด โดยผู้ปฏิบัติงานจะปล่อยให้หายเอง ร้อยละ 65.6 สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ ผู้ปฏิบัติงานให้สัมภาษณ์ว่าเพราะผู้ปฏิบัติงานขาดความระมัดระวัง ร้อยละ 95.1 พฤติกรรมการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล พบว่ามีการสวมใส่รองเท้าบูท ขณะปฏิบัติงานมากที่สุด ร้อยละ 61.1 ส่วนการใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลชนิดอื่น เช่น ผ้าปิดจมูกและถุงมือ พบว่ามีการใช้น้อย ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสสัมผัสกับสิ่งคุกคามมากขึ้น

พฤติกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในการทำงานที่พบว่าพฤติกรรมการทำงานการจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ผู้ปฏิบัติงานมีการแยกเก็บวัสดุอุปกรณ์ไว้เป็นระเบียบเรียบร้อย และก่อนใช้สารเคมีจะอ่านฉลากก่อนใช้ทุกครั้ง ร้อยละ 67.8 ไม่เคยสูบบุหรี่ขณะปฏิบัติงาน ร้อยละ 84.4 ไม่เคยดื่มสุรา ขณะปฏิบัติงาน ร้อยละ 92.4 ส่วนพฤติกรรมการทำงานที่อาจมีพฤติกรรมควรปรับปรุง คือ ขณะที่ยกของหนักผู้ปฏิบัติงานไม่ใช้เครื่องทุ่นแรง ร้อยละ 52.6 และมีพฤติกรรมปล่อยให้ออกนอกทางเก่งและการใส่เสื้อแขนสั้นขณะทำงานทุกครั้ง ร้อยละ 34.1 จากสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุ การได้รับบาดเจ็บ การเจ็บป่วยหรือไม่สบาย ของผู้ปฏิบัติงาน ร้อยละ 95.1 มีความเห็นว่าเป็นที่เกิดจาก ผู้ปฏิบัติงานขาดความระมัดระวัง

2. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้นำไปใช้เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอาชีพเลี้ยงโคนมตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ควรมีการดำเนินการดังนี้

จากผลการศึกษา ครั้งนี้ทำให้ทราบว่า การประกอบอาชีพเลี้ยงโคนมซึ่งเป็นอาชีพเกษตรกรรมในครัวเรือนสามารถทำให้เกิดการเจ็บป่วยและบาดเจ็บจากการทำงานอันจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว ถ้าไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ดังนั้น

2.1 ด้านสิ่งแวดล้อมหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ควรเข้าไปแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ถูกต้องตามมาตรฐานฟาร์มด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่นำสัตว์อื่นเข้าไปเลี้ยงในฟาร์ม จัดให้มีร่องระบายน้ำในการระบายน้ำที่ออกห่างจากตัวโรงเรือนและไม่ก่อให้เกิดปัญหาขณะปฏิบัติงาน

2.2 ด้านสุขภาพเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือองค์กรต่างๆ ควรเข้าไปแนะนำหรือส่งเสริมในเรื่องการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลที่ถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดปัญหาขณะทำงาน

2.3 แนะนำหรือจัดให้มีการอบรม ส่งเสริมปรับเปลี่ยนท่าทางการทำงานและการยกและเคลื่อนย้ายของหนักในท่าที่ถูกต้องเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หากจะทำการวิจัยในกลุ่มตัวอย่างนี้ ควรมีการจัดกิจกรรมให้กลุ่มตัวอย่างเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมการวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงานและค้นหาสิ่งคุกคามสุขภาพด้วยตัวผู้ปฏิบัติงานเอง

ควรศึกษาแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายและการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน